Kasvu ja vaikuttaminen -osasto 1.10.2024

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto

HE 141/2024 vp

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 18 b ja 22 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto on pyytänyt Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 18 b ja 22 a §:n muuttamisesta.

SAK kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu asiasta seuraavaa.

Alennettujen kantojen muutokset osuvat voimakkaammin pienituloisiin

SAK on jo aiemmin yleiseen alv-kantaan tehtyjen muutosten yhteydessä tuonut esiin (hanke HE 61/2024 vp) kritiikkinsä koskien arvonlisäverotukseen tehtävien muutosten tulonjakovaikutuksista ja siitä, kuinka verotoimia tulisi osana talouden sopeutusta ottaa laajemmin käyttöön.

Tarvetta monipuolisemmalle ja oikeudenmukaisemmalle verotuksen kokonaisuudelle puoltaa se, että arvonlisävero on regressiivinen vero, joten korotuksen vaikutus on tuntuvampi pieni- kuin suurituloisilla. Esityksen mukaan **suhteellinen ostovoima heikkenisi eniten alimmassa tulokymmenyksessä ja vähiten ylimmässä tulokymmenyksessä suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin**. Alimmassa tulokymmenyksessä ostovoima heikkenisi noin 0,22 prosenttia ja ylimmässä 0,12 prosenttia suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin.

Ehdotetut muutokset yleiseen alv-kantaan ja alennettuihin kantoihin perustelisivat tarvetta kompensoiville toimille vaikutusten minimoimiseksi. **Lähtökohtaisesti indeksisidonnaisten sosiaalietuuksien tason kasvu lieventää verokantojen korotuksen tulonjakovaikutuksia**. Lievennys tapahtuu kuitenkin viiveellä johtuen indeksitarkistusten ajoituksesta. Koska eräiden **indeksisidonnaisten sosiaalietuuksien tarkistukset on jäädytetty vuoteen 2027 saakka, tämä pienentää suhteellisia ostovoimavaikutuksia tasaavaa mekanismia** tulokymmenysten välillä. Vastaavaa haastetta ei ole eläkkeiden osalta, koska eläkkeiden indeksikorotukset on pidetty ennallaan.

Ottaen huomioon hallituksen tekemät sopeutukset ja arvonlisäveron regressiivisyys, tulonjakovaikutusten tasaamiseksi olisi tarkoituksenmukaista tehdä sosiaalietuuksiin indeksitarkistukset.

Kasvu ja vaikuttaminen -osasto 1.10.2024

Muutokset ristiriidassa suhteessa hallituksen omiin tavoitteisiin

Vaikka muutokset alennettuihin alv-kantoihin voivat olla perusteltuja hallituksen omien talouden sopeuttamisen tavoitteiden näkökulmasta, ne ovat samalla ristiriidassa hallituksen muiden päätösten ja tavoitteiden kanssa. Hallitus esimerkiksi **samaan aikaan alentaa polttoaineen verotusta (hanke HE 34/2023 vp) ja tällä alennettuja alv-kantoja koskevalla esityksellä kiristää julkisen liikenteen verotusta. Polttoaineiden verotuksen keventäminen vähentää valtion verotuloja ja lisää päästöjä, samalla kun julkisen liikenteen verotuksen kiristäminen heikentää kyseisen liikkumismuodon houkuttelevuutta**. Mainittakoon myös, että polttoaineen verotuksen alentamisen valtion verotuloja vähentävä vaikutus on noin 150 miljoonaa euroa, joka on merkittävä osa tämän esityksen verotuloja lisäävästä vaikutuksesta.

Kuukautissuojien, inkontinenssisuojien ja lasten vaippojen siirtämistä yleisen verokannan soveltamisalasta alennetun 14 prosentin verokannan soveltamisalaan voidaan kiittää, koska muutoksella on tasa-arvoa lisäävä vaikutus.

Esityksen kuriositeettina voidaan mainita, että alennettujen kantojen muutokset eivät koske sanoma- ja aikakauslehtiä. Esitys **ei perustele, miksi tällainen (poliittinen) valinta on tehty**. Oli kysymys sitten kilpailukyvystä tai kyseisten toimialojen tukemisesta tai jostain muusta, **perusteen tulisi käydä ilmi esityksestä**. Myöskään hallitusohjelma ei anna kysymykseen vastausta. Joka tapauksessa ainoastaan sanoma- ja aikakauslehtien jättäminen 10 %:n kannan piiriin johtaa myös hallinnollisesti kummalliseen tilanteeseen, kun kyseisen verokannan alla ei ole muita hyödykkeitä.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry